

Казка

- Історія, що покликана розрадити в темні часи
- Бестселер №1 New York Times

Сімнадцятирічний Чарлі Рід, який дитиною втратив матір, однак навчився давати собі раду, ще й доглядати за батьком-алкоголіком, порятував відлюдкуватого сусіда Говарда Боудітча та найнявся до нього на роботу. Саме там хлопець знайшов собі вірного друга — собаку Радар. І це була б звичайнісінька історія, якби не загадковий сарай біля будинку містера Боудітча, зсередини якого час від часу доливають дивні звуки... У який світ потрапить Чарлі через виявлений у сараї портал і проти якого зла йому доведеться боротися? Ідея цієї «казки», як і будь-якої іншої, напрочуд проста й очевидна: будь добрим і відважним, герою, любов здатна подолати все, навіть у найтемніші часи...

С Т І В Е Н
К І Н Г

КАЗКА

КСД

CTIBEH
KIHT

**STEPHEN
KING**

FAIRY TALE

A NOVEL

С Т І В Е Н
К І Н Г

КАЗКА

РОМАН

Переклад з англійської
Ольги Захарченко, Олени Любенко

ХАРКІВ
2023 КСД

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2023

ISBN 978-617-15-0218-5 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: King S. Fairy Tale : A Novel / Stephen King. — New York: Scribner, 2022. — 608 p.

Художники *Габріель Родріґез (Gabriel Rodriguez)* та *Ніколас Делорт (Nicolas Delort)*

Обережно! Ненормативна лексика!

Кінг С.

К41 Казка : роман / Стівен Кінг ; пер. з англ. В. Захарченко, О. Любенко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. — 752 с. : іл.

ISBN 978-617-15-0013-6

ISBN 978-1-6680-0217-9 (англ.)

Сімнадцятирічний Чарлі Рід, який дитиною втратив матір, однак навчився давати собі раду, ще й доглядати батька-алкоголіка, порятував відлюдькуватого сусіда Говарда Боудітча та найнявся до нього на роботу. Там хлопець знайшов собі вірного друга — собаку Радар. І це була б звичайнісінька історія, якби не загадковий сарай біля будинку містера Боудітча, зсередини якого час від часу долинають дивні звуки... У який світ потрапить Чарлі через виявлений у сараї портал і проти якого зла йому доведеться боротися? Ідея цієї «казки», як і будь-якої іншої, напрочуд проста й очевидна: будь добрим і відважним, герою, любов здатна подолати все, навіть у найтемніші часи...

УДК 821.111(73)

© Stephen King, 2022

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2023

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2023

Розділ перший. Клятий міст.

Чудо. Виття

1

Я впевнений, що можу розповісти цю історію. І так само впевнений, що ніхто в неї не повірить. Але мене це влаштовує. Самої розповіді вистачить. Але є проблема, яка, мабуть, мучить багатьох письменників, а не лише таких новачків, як я. Найважче — вирішити, з чого почати.

Першим на думку спадає сарай, бо саме там насправді почалися мої пригоди. Але потім я зрозумів, що передусім доведеться розказати про містера Боудітча і про те, як ми потоваришували. Та тільки цього ніколи б не сталося, якби не чудо з моїм батьком. Цілком собі звичайне чудо, можете сказати ви, яке відбувалося з тисячами людей з 1935 року; але для дитини то було щось дивовижне.

Однак і це не зовсім задовільний початок, бо навряд чи тато потребував би того чуда, якби не клятий міст. Ось із чого я маю почати. З клятого мосту на Платановій вулиці. І тепер, обмірковуючи все, я виразно бачу нитку, яка тягнеться крізь роки до містера Боудітча та сараю з навісним замком на дверях позаду його обшарпаного старого вікторіанського будинку.

Але нитку легко обірвати. Тому це не нитка, а ланцюг. Міцний. А я був підлітком з кайданами, заклацнутими на зап'ясті.

2

Річка Мала Румпл біжить через північний край містечка Сентріз-Рест (для місцевих — просто Сентрі). До 1996 року, коли я народився, її береги сполучав дерев'яний місток. Саме того року державні інспектори з Департаменту автомобільного транспорту оглянули його й визнали небезпечним. Люди в нашій частині Сентрі знали про це з 1982 року — так казав мій батько. Міст мав витримувати вагу десять тисяч фунтів, але місцеві на повністю навантажених пікапах об'їжджали його, віддаючи перевагу розширенню автомагістралі, хоча це драгувало й забиало купу часу. Тато казав, що навіть у легковому авто можна було відчутти, як під тобою тремтять, здригаються і гуркочуть дошки. Там було небезпечно, державні інспектори мали рацію, але ось у чому парадокс: якби замість старого дерев'яного мосту не спорудили новий, моя мати зараз була б жива.

Мала Румпл справді малá, тож будівництво нового мосту тривало недовго. Дерев'яну конструкцію знесли, новий міст відкрився для руху транспорту в квітні 1997 року.

— Мер розрізав стрічку, панотець Кафлін благословив трикляту штуку, і на тому все, — якось увечері сказав мені батько. На той час він був уже досить п'яний. — А для нас, Чарлі, не таке вже й благословення, правда ж?

Конструкцію назвали міст Френка Еллсворта, на честь місцевого героя, що загинув у В'єтнамі, але інші місцеві називали його просто мостом на Платановій. Платанова вулиця обабіч ріки була гладенько заасфальтована, але настил мосту (завдовжки сто сорок два фути) спорудили зі сталевих решіток, які гули під колесами легкових авто й гуркотіли, коли мостом їхали вантажівки — а вони могли там проїжджати, бо тепер міст витримував шістдесят тисяч фунтів. Для навантаженого напівпричепа не вистачить, але великі фури Платановою однаково не їздили.

Щороку в міській раді точилися балачки про те, аби заасфальтувати настил і додати хоч один хідник, але щороку гроші були потрібніші на щось інше. Не думаю, що хідник врятував би мою матір, а от асфальт міг би. Нема як дізнатися, правда?

Той клятий міст.

3

Ми жили на середині довгого пагорба, вздовж якого тяглася Платанова, приблизно за чверть милі від мосту. На протилежному боці річки стояв мінімаркет «Зіп-Март». У ньому продавалося те, що й скрізь: від моторної оливи і «Диво-хліба» до тістечок «Літл-Деббі», а ще — смажені кури, яких готував сам власник, містер Еліадес (хоча всі на райончику називали його містером Зіппі). Кури були саме такі, як обіцяла вивіска: «НАЙКРАЩІ В УСЬОМУ КРАЇ». Я досі пам'ятаю, які вони були смачні, але після маминої смерті я не з'їв ані шматка. Мене б знудило, якби спробував.

Однієї суботи в листопаді 2003-го — міська рада все ще обговорювала асфальтування мосту і вирішувала, що це почекає до наступного року, — мама сказала, що сходить до Зіппі й купить на вечерю смажену курку. Ми з батьком дивилися матч з американського футболу серед коледжів.

— Узяла б машину, — порадив тато. — Скоро буде дощ.

— Мені треба більше рухатися, — відповіла мама, — але я візьму свій плащ Червоної Шапочки.

Той плащ і був на ній, коли я востаннє її бачив. Каптура вона не підіймала, бо ще не дощило, тому волосся розсипалося по плечах. Мені було сім років, і я думав, що в мами найкрасивіше на світі руде волосся. Вона помітила, що я на неї дивлюсь у вікно, й помахала. Я помахав у відповідь, а потім перевів погляд на телевізор, де виграла команда Університету Луїзіани. Шкодую, що не дивився довше, але себе не звинувачую. Ніколи не знаєш, де в житті чекає пастка, правда ж?

У тому не було моєї провини, і татової не було, хоч я знаю, що він себе винував, думав: «Якби ж я підняв свою дохлу сраку й відвіз її до тої клятої крамниці». Мабуть, і провини водія сантехнічної вантажівки теж не було. Поліція сказала, що він був тверезий; він запрягся, що швидкості не перевищував, а в нашій житловій зоні вона становила 25. Тато сказав: якщо це й правда, водій все одно відволікся від дороги, хай навіть усього на кілька секунд. Мабуть, тато мав рацію. Він був клерком у страховій компанії й одного разу сказав мені, що чув лише про один чистий нещасний випадок — коли чоловіку в Аризоні впав на голову метеорит і він загинув.

— Завжди є хтось винний, — стверджував тато. — Але не завжди можна звинувачувати.

— А ти звинувачуєш чоловіка, який збив маму? — спитав я.

Він замислився. Підніс склянку до губ і відпив. Це було через шість-вісім місяців після маминої смерті, коли тато вже практично не вживав пива. На той час він майже повністю перейшов на джин «Гілбі».

— Намагаюся не звинувачувати. І майже завжди вдається, крім випадків, коли прокидаюся о другій ночі, а в ліжку поряд немає нікого. Тоді звинувачую.

4

Мама спустилася пагорбом. Там, де тротуар закінчувався, був знак. Вона проминула його і перетнула міст. На той час уже сутеніло, з неба сіялася мжичка. Вона зайшла в крамницю, де Ірина Еліадес (звісно, її називали місіс Зіппі) сказала, що курка буде готова за три хвилини, щонайбільше за п'ять. Десь на Сосновій вулиці, недалеко від нашого дому, водопровідник щойно впорався з останнім на ту суботу завданням і вкладав скриньку з інструментами у вантажне відділення свого фургона.

Курку витягли з духовки, гарячу, хрустку й золотаву. Місіс Зіппі спакувала вісім порцій у коробку й дала мамі крильце безплатно — з'їсти дорогою додому. Мама подякувала, розплатилась і затрималася біля журнальної стійки. Якби вона цього не зробила, то могла встигнути перетнути міст — хтозна? Фургон сантехніка, напевно, повертав на Платанову й починав спуск пагорбом завдовжки з милю, поки мама роздивлялась свіжий випуск журналу «Піпл».

Вона поклала його назад, відчинила двері й гукнула до місіс Зіппі через плече:

— Гарного вечора!

Може, скрикнула, коли побачила, що фургон її зараз зіб'є, і Бог знає, про що вона тоді подумала, але то були останні вимовлені нею слова. На ту мить уже періщив холодний дощ, його сріблясті нитки розтинали сьайво єдиного ліхтаря на тому боці мосту, де розташувався «Зіп-Март».

Жуючи куряче крильце, мама вийшла на поверхню мосту. Фари освітили її постать, і довга тінь пролягла за спиною. Сантехнік проїхав повз знак на іншому боці, той, на якому було написано: «ПОВЕРХНЯ МОСТУ ОБМЕРЗАЄ РАНІШЕ, НІЖ ДОРОГА! БУДЬТЕ ОБАЧНІ!» Чи дивився він у дзеркало заднього огляду? А може, перевіряв повідомлення на телефоні? На обидва запитання він відповів заперечно. Та коли я думаю про те, що з нею сталося того вечора, то завжди згадую татові слова, що він чув лише про один чистий нещасний випадок — коли чоловіку в Аризоні впав на голову метеорит.

Місця там вистачало, бо сталевий міст зробили значно ширшим за дерев'яного попередника. Проблема була в сталевих решітках. Водій помітив маму на середині мосту і вдарив по гальмах — не тому, що

перевищував швидкість (так він сказав), а просто чуйка спрацювала. Сталева поверхня вже почала обмерзати. Автофургон занесло й стало розвертати. Мама притислася до огорожі мосту, впустивши шматочок курки. Фургон і далі несло, він вривався в неї і жбурнув уздовж огорожі, як дзигу. Мені не хочеться думати про ті її частини, які могли відірватися під час цього смертельного крутіння, але нічого не можу з собою вдіяти — іноді думаю. Достеменно знаю тільки одне: ніс автофургона зрештою розчавив її об опору мосту з того боку, де ближче до «Зіп-Марту». Якись частини тіла впали в Малу Румпл. Більша частина залишилася на мості.

Я ношу з собою в гаманці наше фото. Коли його зробили, мені було рочків зо три. Вона взяла мене на руки. Моя рука — у неї в волоссі. Волосся в неї було прекрасне.

5

Гівняне Різдво було того року. Повірте мені на слово.

Пам'ятаю поминки. Їх влаштували в нас удома. Там був батько: зустрівач людей, приймав співчуття, а потім зник. Я спитав його брата, дядька Боба, де він.

— Йому треба було прилягти, — відповів дядько Боб. — Він дуже втомився, Чарлі. Може, підеш надвір, пограєшся?

Ніколи в житті я не відчував менше бажання гратися, але надвір пішов. А проходячи повз гурт дорослих, які вийшли надвір покурити, почув, як один каже: «Бідолашний, він п'янючий». Навіть тоді, у стані сильного горя, я зрозумів, про кого вони.

Доки не загинула мама, батько, як-то кажуть, «регулярно випивав». Я був лише другокласником, тож, мабуть, це треба сприймати з часткою скепсису, але я на цьому стою. Я ніколи не чув, щоб він затинався в мовленні; він не спотикався й не падав у будинку, не швендяв по шинках і не здіймав руку ані на мене, ані на маму. Він повертався додому з портфелем, і мама наливала йому келих, зазвичай мартіні. Сама один теж перехилилася. Увечері, коли ми дивилися телик, він міг вицмулити зо дві бляшанки пива. От і все.

Усе змінилося після клятого мосту. Він був п'яний («п'янючий») після похорону, п'яний на Різдво і п'яний у вечір перед Новим роком (як я дізнався згодом, такі, як він, називають цей вечір «аматорським»). Упродовж тих тижнів і місяців, які минали після втрати, він майже постійно був п'яний. Здебільшого вдома. По шинках і досі не швендяв («Там забагато таких придурків, як я», — якось сказав він) і руку на мене так само не здіймав, але пияцтво вирвалося з-під контролю. Тепер я це знаю напевно, а тоді просто мирився з цим. Діти так роблять. Собаки теж.

Мало-помалу я почав готувати собі сніданки двічі на тиждень, потім чотири рази, потім практично щодня. Я хрумтів пластівцями на кухні й чув, як він хропе у спальні — лункий рокіт моторного човна. Іноді перед виходом на роботу він забував поголитися. Після вечері (дедалі частіше замовленої) я ховав ключі від машини. Якщо йому потрібна була ще пляшка, він міг сходити до Зіппі й купити. Іноді я переймався, чи не здибає його на клятому мості якась автівка, але не надто. Я був упевнений (принаймні до певної міри), що обох батьків не розчавить

у тому самому місці. Тато працював у сфері страхування, і я знав, що таке актуарні таблиці: розрахунки смертності.

Свою роботу тато знав добре, тому рухався за інерцією ще понад три роки, хоч і весь цей час пиячив. Чи діставав він на роботі догани? Не знаю, все може бути. Чи зупиняли його за водіння в нетверезому стані, коли він починав пиячити вже після обіду? Якщо й так, то, може, він відбувався попередженнями. Або не «може», а «найпевніше», бо всі копи в місті були його знайомими. Взаємодія з копами була одним з його службових обов'язків.

Протягом тих трьох років наше життя мало певний ритм. Нехай той ритм і не був добрим, таким, під який хочеться танцювати, але я принаймні міг на нього спертися. Зі школи я повертався десь о третій. Батько приїжджав близько п'ятої, вже напідпитку, про що виразно свідчив перегар (вечорами він по шинках не швендяв, але згодом я дізнався, що дорогою з офісу регулярно вчашав до «Таверни Даффі»). Привозив піцу, чи тако, чи китайську їжу з «Джой Фан». Іноді забував — тоді ми замовляли по телефону... тобто я замовляв. А після вечері він починав пити по-справжньому. Переважно джин. Або інше, якщо не було джину. У деякі вечори він засинав перед телевізором. А іноді шкандибав до спальні, залишаючи взуття й пожмаканий піджак, і я їх прибирав. Зрідка я, прокинувшись, чув, як він плаче. Чути таке посеред ночі жахливо.

Зрив стався 2006-го. Якраз були літні канікули. О десятій ранку в мене був матч Креветкової ліги — я повернув два гоумрани й круто зловив. Додому я прийшов після полудня й побачив, що батько вже там, сидить у своєму кріслі, втупившись у телевізор, де актори в старому кіно билися на дуелі на сходах якогось замку. Він був у трусах і цмулив білий напій, який мені штиняв нерозбавленим «Гілбі». Я поцікавився, чому він удома.

Не відриваючись від бійки на шпагах і цілком чітко вимовляючи слова, він відповів:

— Чарлі, здається, я втратив роботу. Або, цитуючи Бобкета Голдтвейта¹, я знаю, де вона, але тепер її виконує хтось інший. Чи невдовзі виконуватиме.

Я думав, що не знаю, як на це реагувати, але слова зірвалися самі:

— Це тому, що ти п'єш.

— Я кину, — сказав він.

Я лише показав пальцем на склянку. А потім пішов до себе, зачинив двері й розплакався.

Він постукав:

— Можна зайти?

Я не відповів. Не хотів, щоб він чув, як я схлипаю.

— Чарлі, перестань. Я вилив у раковину.

Наче я не знав, що недопита пляшка стоїть на столі в кухні. А ще одна — в шафці-барі. Чи дві. Чи три.

— Ну, Чарлі, що скажеш?

Шкажеш. Мені було огидне це п'яне шамкання.

— Пішов ти, тату.

Я ще ніколи в житті йому такого не казав, і якось навіть хотілося, щоб він зайшов і відважив мені ляпаса. Чи обійняв. Хоча б що-небудь зробив. Але я почув, як він човгає на кухню, де чекала пляшка «Гілбі».

Коли я нарешті вийшов зі своєї кімнати, він спав на канапі. Телевізор і досі працював, але беззвучно. Там знову показували якесь чорно-біле кіно, цього разу зі старими машинами, які ганяли майданчиком, явно схожим на знімальний. Тато завжди дивився канал ТСМ², коли бухав, якщо мене не було вдома і я не наполягав на іншому. Практично порожня пляшка стояла на журнальному столику. Я вилив залишки в раковину. Потім відкрив барну шафку і поміркував, чи не вилити решту. Але втомився від самого погляду на весь той джин, віскі, чекушки горілки, бренді до кави. Хто б міг подумати, що десятирічка може так втомитись, — але я був змучений.

Я поклав заморожену вечерю марки «Стоуфферз» у мікрохвильовку («Бабусина запечена курочка», наше улюблене) і розшттовхав його, поки готувалося. Він сів, очамрілий, наче не розумів, де він, а тоді з нього полилися ті жахливі звуки паротяга, яких я ніколи не чув. На хитких ногах він поплентався у ванну, затискаючи рота долонями, і я почув, як він блює. Мені здавалося, що це ніколи не припиниться, але зрештою затихло. Дзенькнула мікрохвильовка. Я витяг «Запечену курочку», орудуючи кухонними рукавицями. На лівій був напис «ДОБРЕ ГОТУВАТИ», а на правій — «ДОБРЕ ЇСТИ». Одного разу забудеш про ті рукавиці, коли виймаєш щось гаряче, і запам'ятаєш назавжди. Я вивалив нам на тарілки по порції та пішов у вітальню. Тато вже сидів на канапі, опустивши голову й переплівши пальці рук на потилиці.

— Їсти зможеш?

Він підвів погляд:

— Можливо. Якщо принесеш мені пару таблеток аспірину.

У ванній смерділо джином і ще чимось, може, квасолевым соусом, але принаймні він усе з себе вивергнув в унітаз і змив. Я попшикав «Глейдом», а потім відніс йому пляшечку аспірину і склянку води. Він прийняв три й поставив склянку туди, де була пляшка «Гілбі». А потім подивився на мене з виразом, якого я ще ніколи не бачив, навіть після маминої смерті. Неприємно це казати, але все одно скажу, бо тоді я так подумав: то був вираз собаки, який випорожнився на підлогу.

— Я зможу поїсти, якщо ти мене обнімеш.

Я обняв його і попросив вибачення за свої погані слова.

— Та нічого. Мабуть, по заслuzі мені.

Ми пішли на кухню і з'їли стільки «Бабусиної запеченої курочки», скільки змогли, тобто небагато. Коли він вишкрібав рештки з тарілок у раковину, то розповів мені, що збирається покинути п'ятику, — і на ті вихідні покинув. А ще сказав, що в понеділок почне шукати нову роботу, — але не почав. Він залишився вдома, дивився старі фільми по ТСМ, а коли я повернувся з бейсбольного тренування й пообіднього плавання, він був уже вгашений.

Побачив, що я на нього дивлюся, і тільки головою похитав:

— Завтра. Завтра. Присягаюся.

— Брехня, не вірю, — сказав я і пішов до себе.

6

То було найгірше літо мого дитинства. «Гірше, ніж після смерті матері?» — запитаєте ви, і я відповім: «Так». Бо крім нього, в мене батьків не було, а ще тому, що все це, здавалося, відбувається в режимі вповільненої зйомки.

З його боку була квола спроба пошукати роботу в страховому бізнесі, але вийшов пшик. Нічого не вдавалося навіть тоді, коли він голився, мився і вдягався як успішний. Мабуть, просочилися чутки.

Рахунки надходили й накопичувалися на столику в передпокої, невідкриті. Принаймні він їх не відкривав. То я розпечатав всі, коли стос уже височів занадто. Я поклав їх перед ним, а він виписав чеки для сплати. Я не знав, чи ті чеки повертатимуться недійсними з позначкою «НЕДОСТАТНЬО КОШТІВ», і знати не хотів. Це було те саме, що стояти на мості й уявляти, що на тебе несе вантажівку, яка втратила керування. Гадати, якими були б твої останні думки за мить до того, як вона розчавить тебе на смерть.

Він влаштувався на неповний робочий день на автомийку «Джиффі» біля розширення магістралі. Там протримався тиждень, а потім чи сам пішов, чи його пішли. Він не розказував, а я не питав.

Я пройшов до зіркової команди Креветкової ліги, але ми після перших двох ігор вилетіли з турніру із системою подвійного вибування. Під час основного сезону я зробив шістнадцять гоумранів, був найкращим бетером «Стар Маркету», але в тих двох матчах сім разів набирав страйки: раз ударив по м'ячу на землі, а раз замахнувся на м'яч так високо над головою, що для контакту знадобився б ліфт. Тренер спитав, що зі мною, а я відповів:

— Нічого, нічого, просто не чіпайте мене.

А ще я робив усяку хрінь — іноді з другом, іноді наодинці. І погано спав. Жахіття, як після маминої смерті, не снилися, я просто не міг заснути, іноді аж до півночі чи першої ночі. Я почав розвертати годинник циферблатом до стіни, щоб не дивитися на цифри.

Я не те щоб ненавидів батька (хоча певен, що з часом зненавидів би), але відчував до нього презирство. «Слабак, слабак», — думав я, лежачи в ліжку й слухаючи його хропіння. І, звісно, не міг не думати про те, що з нами буде далі. Кредит на машину виплатили, і це добре, але за будинок — ні, і суми цих платежів мене жахали. Скільки ще

часу мине, перш ніж він перестане витягувати місячний бюджет? Авжеж, цей час настане, бо іпотека в нас була на дев'ять наступних років, а грошей у жодному разі так надовго не вистачить.

«Бездомні, — думав я. — Банк забере будинок, як у “Гронах гніву”, і ми опинимося на вулиці».

Я бачив безпритульних у центрі міста, багато безпритульних, і коли не міг заснути, думками повертався до них. Я багато думав про тих міських мандрівників. У старому одязі, який мішком висів на худорлявих тілах чи розтягувався на огрядних. Кросівки, замотані скотчем. Покривлені окуляри. Довге волосся. Божевільні очі. Перегар. Я уявляв, як ми спимо в своїй машині біля старого залізничного депо чи на паркінгу «Волмарту», серед трейлерів. Уявляв, як батько штовхає поперед себе магазинний візок з усіма нашими мізерними пожитками. У тому візку я завжди бачив свій будильник з тумбочки. Не знаю, чому від цього мене охоплював невимовний жах, але так було.

Скоро мені повертатися до школи, і байдуже, безпритульний я чи ні. Дехто з моєї команди, мабуть, почне мене обзивати Чарлі-Страйком. Хоча це краще, ніж Чарлі Алкашович, але чи довго чекати, коли все це буде разом? Люди на нашій вулиці вже були в курсі, що Джордж Рід більше не ходить на роботу, і майже напевно знали причину. Я себе щодо цього не дурив.

Сім'єю ми ніколи не відвідували церкву і взагалі були не релігійні в загальноприйнятому розумінні. Одного разу я спитав маму, чому ми не ходимо до церкви — тому що вона не вірить у Бога? Вона відповіла, що вірить, але їй не потрібен священник (чи пастор, чи рабин), щоб указував, як правильно в Нього вірити. Сказала, що для цього їй всього-на-всього треба розплющити очі й роззирнутися навколо. А тато казав, що його виховували як баптиста, але він перестав ходити до церкви, коли цю церкву стала більше цікавити політика, а не Нагірна проповідь.

Але одного вечора, приблизно за тиждень до початку занять у школі, мені спало на думку помолитися. Потреба була дуже сильна, майже нездоланна. Я опустився навколішки біля ліжка, склав руки, міцно заплющив очі й помолився про те, щоб батько перестав пити.

— Якщо Ти зробиш це для мене, ким би Ти не був, я зроблю щось для Тебе, — сказав я. — Даю обіцянку і готовий померти, якщо її не виконаю. Просто покажи, що Тобі потрібно, і я зроблю. Присягаюся.

Я ліг у ліжку і тієї ночі проспав не прокидаючись аж до ранку.

Перед звільненням батько працював в «Оверленд Нешнл Іншуренс». Це велика страхова компанія. Ви могли бачити їхню рекламу, ту, в якій розмовляють верблюди Білл і Джилл. Дуже смішна. Тато казав:

— Усі страхові компанії використовують хихотунчики в рекламі, щоб привертати погляди, та коли застрахований подає заяву на відшкодування, стає не до сміху. Це мій вихід. Я *регулятор* страхових претензій, тобто — але ніхто цього вголос не говорить — я маю знизити договірну суму. Іноді так і роблю, але ось секрет: коли я починаю роботу, то завжди стаю на бік позивача. Якщо, звісно, не знаходжу причин цього не робити.

Головний офіс «Оверленду» на Середньому Заході розташований на околицях Чикаго, у провулку, який тато називав Страховим. Коли він їздив на роботу, від Сентрі туди було всього сорок п'ять хвилин за кермом, ну, в щільному потоці машин — година. З того офісу працювали щонайменше сто регуляторів претензій, і одного дня у вересні 2008 року до нього навідався агент, із яким він раніше працював. Його звали Ліндсі Франклін. Тато називав його Лінді. Це було після обіду, ближче до вечора, і я сидів за кухонним столом, робив уроки.

Той день закарбувався в пам'яті мерзенно-гівняним початком. У будинку й досі злегка смерділо димом, хоч я й попшикав скрізь «Глейдом». Тато вирішив приготувати на сніданок омлет. Бог його знає, чому він прокинувся о шостій ранку й чому вирішив, що мені потрібен омлет, але він побрів з кухні до туалету або ввімкнути телевізор і забув, що стоїть на плиті. Важкий був бодун, не сумніваюся. Я прокинувся під завивання детектора пожежної сигналізації, побіг на кухню в трусах і побачив величезну хмару диму. На пательні лежало щось подібне до обвугленого поліна.

Я згріб усе в подрібнювач сміття і приготував собі пластівці. На татові все ще був фартух, і це виглядало дуже тупо. Він спробував попросити вибачення, і я промимрив щось у відповідь, аби він заткнувся. Пам'ятаю, що протягом тих тижнів і місяців він постійно намагався перепрошувати і мене це до сказу бісило.

Але також то був незабутньо класний день, один з найкращих, — завдяки тому, що сталося ввечері. Ви, певно, звикли до чогось

крутішого, але я все одно розповім, бо ніколи не переставав любити свого тата, навіть коли він мені не подобався, і цей епізод історії мене ошчасливлює.

Лінді Франклін працював в «Оверленді». А ще був алкоголіком у зав'язці. Він не належав до тих агентів, які особливо тісно спілкувалися з батьком, мабуть, тому що Лінді ніколи не заходив з іншими до «Таверни Даффі» після роботи. Але він знав, що тато втратив роботу, і вирішив якось цьому зарадити. Принаймні спробувати. З його боку то був «візит дванадцятого кроку», як я дізнався згодом. У нього було заплановано кілька зустрічей із позивачами в нашому містечку, і коли він з усім упорався, то спонтанно вирішив заїхати до нас. Потім казав, що ледь не передумав, бо не було підтримки (алкоголіки, які одужують, зазвичай роблять «візит дванадцятого кроку» з партнером, типу як мормони), але потім махнув рукою і пошукав у телефоні нашу адресу. Мені не подобається думати про те, що з нами могло статися, якби він вирішив не їхати. І вже напевно я ніколи не опинився б у сараї містера Боудітча.

На містері Франкліні був костюм з краваткою. На голові — стильна стрижка. Тато — неголений, з незаправленою сорочкою, босий — познайомив нас. Містер Франклін потиснув мені руку, сказав, що йому дуже приємно зі мною познайомитись, а потім спитав, чи не міг би я вийти надвір, щоб він поговорив з батьком наодинці. Я охоче пішов, але після сніданкового лиха вікна все ще були відчинені, і я почув чимало з того, що казав містер Франклін. Особливо запам'яталися два моменти. Тато сказав, що пиячить, бо й досі дуже сумує за Джейні. А містер Франклін відповів:

— Якби випивка могла її повернути, я б не заперечував. Але цим її не повернеш, і уяви, як би їй було, якби вона побачила ваші з сином теперішні умови життя?

А ще він сказав таке:

— Ти ще не замучився бути замученим?

Саме тоді батько розплакався. Зазвичай мені бувало неприємно від цього («слабак, слабак»), але тоді я подумав, що цього разу сльози, може, інакші.

Ви зрозуміли, що назриває, та й, мабуть, знаєте, чим ця історія закінчиться. Я впевнений, що знаєте, якщо самі лікуєтеся чи знаєте таку людину, яка лікується. Того вечора Лінді Франклін повів тата на зустріч «Анонімних алкоголіків». Коли вони повернулися, містер Франклін зателефонував дружині й сказав, що залишиться ночувати в друга. Він спав на нашому розкладному дивані, а наступного ранку повіз тата на зустріч о сьомій під назвою «Тверезий схід сонця». Ця зустріч стала для тата регулярною, і саме там він отримав свою медаль АА першого року. Я прогуляв школу, щоб вручити її йому, і того разу сам трохи посхлипував. Але нікого це наче й не збентежило: на тих зустрічах часто схлипували. Тато мене обійняв опісля, Лінді теж. На той час я вже називав його на ім'я, бо він частенько з нами бував. Він був татовим поручителем у програмі «Анонімні алкоголіки».

Це й було чудо. Тепер я багато знаю про АА і розумію, що таке відбувається з багатьма чоловіками й жінками в усьому світі, але це й досі здається мені чудом. Тато отримав першу медальку не рівно за рік після «дванадцятого кроку» Лінді, бо в нього було кілька зривів, але він розповів про них, визнав помилки, і люди в АА сказали те, що кажуть завжди:

— Повертайся.

І він повернувся, а останній зрив (одне пиво з упаковки на шість бляшанок, решту вилив у раковину) стався перед Гелловіном 2009-го. Коли Лінді виступав на першому татовому ювілеї, то сказав, що багатьом пропонують цю програму, але вони так і не можуть її досягнути. Сказав, що тато — один з тих, кому пощастило. Може, моя молитва була збігом, але я вирішив вірити, що це не так. АА дають тобі змогу вірити в те, що хочеш. Це записано у «Великій книзі», як її називають алкоголіки в зав'язці.

А я повинен був виконати обіцянку.

9

Я відвідував лише ювілейні татові зустрічі, але, як я вже сказав, Лінді частенько бував з нами, і більшість гасел, якими фонтанували люди з АА, я підхопив від нього. Мені сподобалося таке: «З солоного огірка не зробиш свіжий» та «Бог не виробляє мотлоху». Але в голові міцно засіло — і досі там сидить — те, що Лінді сказав татові (а я підслухав) однієї ночі, коли тато розповідав про несплачені рахунки і про те, як він боїться втратити дім. Лінді сказав, що батькове протверезіння було чудом. А потім додав:

— Але чудеса — це не магія.

Через пів року після протверезіння тато знову подався на вакансію в «Оверленді», і за підтримки Лінді Франкліна та деяких інших (зокрема й колишнього боса, того, який повідомив йому про звільнення) його поновили, але дали випробувальний термін, і він про це знав. Тому працював удвічі сумлінніше. А потім, восени 2011 року (два роки тверезості), у них з Лінді була дискусія, і тривала вона так довго, що Лінді зрештою знову заночував на розкладному дивані. Тато сказав, що хоче піти у вільне плавання, але без благословення Лінді цього не зробить. Упевнившись, що тато знову не зап'є, якщо спіткає невдача на новій роботі (наскільки в цьому можна бути впевненим, та й одужання від алкоголізму — не точна наука), Лінді дав добро, сказав йому:

— Пробуй.

Тато всадовив мене й пояснив, що це означає: працювати поза системою.

— То що скажеш?

— Скажу, що тобі пора прощатися з тими балакучими верблюдами, — відповів я, і це його насмішило. А потім я додав те, що повинен був: — Але якщо знову зап'єш, то все спаскудиш.

Через два тижні він написав в «Оверленді» заяву на звільнення і в лютому 2012-го започаткував власний бізнес у крихітному офісі на Мейн-стріт: Джордж Рід, розслідувач і незалежний регулятор претензій.

У тій нірці він проводив небагато часу — здебільшого топтав асфальт. Спілкувався з копами, заставними поручителями («Завжди добре для зачіпок», — пояснив він), але переважно — з адвокатами.

Багато з них знали його ще з «Оверленду» і були в курсі, що він чесний. Йому давали завдання — складні, в яких великі компанії або кардинально скорочували суму, яку готові виплатити, або взагалі відмовлялися задовольняти претензію. Він працював по багато-багато годин. Майже завжди я приходив увечері в порожній будинок і сам собі готував вечерю. Але я не заперечував. Попервах, коли тато нарешті приходив, я обіймав його, щоб потайки нюхнути на предмет незабутніх пахощів джину «Гілбі». А через якийсь час — уже просто обіймав. А він рідко пропускав зустріч «Тверезого сходу сонця».

Час від часу Лінді заїжджав на обід у неділю, привозив їжу з собою, і ми втрьох дивилися по телевізору матч «Беарз» чи «Вайт Сокс», якщо був сезон бейсболу. Якось у таке пообіддя батько повідомив, що бізнес щомісяця набирає обертів.

— Справи рухалися б швидше, якби я частіше приставав на бік позивача в справах типу «послизнувся і впав», але надто часто від них погано пахне.

— І не кажи, — кивнув Лінді. — У ближчій перспективі можна підзаробити, але зрештою така робота обернеться проти тебе.

Перед самим початком передостаннього класу в школі Гіллв'ю-Гай тато сказав, що назріла серйозна розмова. Я морально підготувався до лекції про розпивання алкогольних напоїв неповнолітніми чи обговорення деякої фігні, яку ми з моїм другом Берті Бердом робили впродовж років татового пияцтва (і ще досить довго після), але він мав на увазі зовсім не це. Тато хотів поговорити про навчання. Сказав, що я маю добре вчитися, якщо хочу потрапити в хороший коледж. *Дуже добре вчитися.*

— Мій бізнес працюватиме. Попервах було страшно, свого часу я мусив звернутися до брата і взяти позику, але її я вже майже виплатив і думаю, що невдовзі твердо стоятиму на ногах. Телефон дзвонить часто. Але що стосується коледжу... — він похитав головою. — Не думаю, що зможу тобі багато допомагати, принаймні спочатку. Нам збіса пощастило, що ми взагалі платоспроможні. Це я винен. Роблю все можливе, аби врятувати ситуацію...

— Я знаю.

— ...але ти повинен допомогти собі сам. *Добре працюй.* Отримай високий бал Ес-Ей-Ті³, коли складатимеш ці тести.

Я планував скласти академічний оцінний тест у грудні, але не сказав. Тато був в ударі.

— А ще подумай про позики, але тільки як останній засіб. Кредити потім довго не даватимуть тобі спокою. Подумай про стипендії. І займайся спортом, це теж дорога до стипендій, але основне — оцінки. Оцінки, оцінки, оцінки. Я не вимагаю, щоб ти закінчив школу найкращим у класі, але хочу тебе бачити в першій десятці. Зрозуміло?

— Так, батьку, — урочисто промовив я, і він жартома стукнув мене по спині.

10

Я сумлінно вчився, здобував хороші оцінки. Грав в американський футбол восени, в бейсбол — навесні. В десятому класі потрапив до університетської команди з обох видів спорту. Тренер Гаркнесс хотів, щоб я ще грав у баскетбол, але я відмовився. Сказав, що мені треба як мінімум три місяці на рік для інших справ. Тренер пішов, хитаючи головою над тим сумним станом, у якому нині, в цю епоху виродження, перебуває молодь.

Іноді я ходив на танці. Цілувався з дівчатами. У мене з'явилися друзі — здебільшого спортсмени, але не тільки. Я відкрив для себе метал-гурти, які мені подобались, і вмикав їх на великій гучності. Тато ніколи не протестував, але на Різдво подарував епплівські навушники «EarPods». У майбутньому на мене чигали різні жахіття — я ще до них дійду, — але жоден з тих кошмарів, які я напридумував собі, лежачи без сну, не втілювався в реальність. Будинок був наш, двері відмикалися моїм ключем. Це було добре. Якщо ви коли-небудь уявляли зимівлю й холодні ночі в машині чи притулку для бомжів, то розумієте, про що я.

А ще я не забував угоду, укладену з Богом. «Якщо Ти зробиш це для мене, я зроблю щось для Тебе, — пообіцяв тоді я, стоячи навколішки. — Просто покажи, що тобі потрібно, і я зроблю. Присягаюся». То була дитяча молитва, так багато в ній було магічного мислення, але якоюсь часткою душі (більшою часткою) я вважав інакше. І досі вважаю. Гадаю, що мою молитву було почуто, на неї відповіли, як в одному з тих сентиментальних фільмів на кабельному «Лайфтаймі», які крутять між Днем Подяки і Різдвом. А це означало, що я маю виконати свої пункти угоди. Було таке відчуття: якщо не дотримаю обіцянки, Бог забере своє диво і тато знову зап'є. Не забувайте, що старшокласники — і високі хлопці, і вродливі дівчата — всередині залишаються майже дітьми.

Я старався. При цьому мої дні були не просто забиті навчанням і позакласною діяльністю — їх розпирало від цього всього, та я робив що міг, аби повернути борг.

Я долучився до ініціативи з прибирання шосейних узбіч. Нам виділили дві милі шосе 226, фактично пустище фастфудів, мотелів і АЗС. Я підібрав квінтільярд упаковок з-під «біг-маків», два

квінтільярди бляшанок з-під пива і щонайменше з десяток викинутих трусів. Одного разу на Гелловін я начепив дурнувятий оранжевий джемпер і пішов збирати кошти для ЮНІСЕФ. Влітку 2012 року я сидів за столиком реєстрації виборців у центрі міста, хоча сам ще був на півтора року молодший за той вік, коли зможу голосувати. Також я допомагав татові в офісі по п'ятницях після тренувань: упорядковував документи, вносив дані в комп'ютер — монотонна нудота; а за вікном темніло, і ми їли піцу з піцерії Джованні просто з коробки.

Тато казав, що вся ця активність матиме чудовий вигляд у моїх заявах на вступ до коледжу, і я погодився, тільки не сказав, що не для того це роблю. Я не хотів, щоб Господь вирішив, що я не виконую свою частину зобов'язань за угодою, але іноді здавалося, що чую несхвальний шепіт з небес: «Цього недостатньо, Чарлі. Ти справді вважаєш, що збирати сміття на узбіччі — адекватна подяка за хороше життя, яке тепер є у вас із батьком?»

І це підводить мене — нарешті — до квітня 2013-го, того року, коли мені виповнилося сімнадцять. І до містера Боудітча.

Стара добра Гіллв'ю-Гай! Тепер здається, що це було сто літ тому. Взимку я їздив автобусом, сидів позаду з Енді Ченом, моїм другом з першого класу. Енді був спортсменом, потім пішов грати у баскетбольній команді університету Гофстра. Берті на той час уже не було, переїхав. Що стало свого роду полегшенням. Хороший друг може одночасно бути й поганим другом. Насправді ми з Берті були погані один для одного.

Восени і навесні я їздив на в'єлику, бо ми живемо в гористому містечку, а крутячи педалі, можна підкачати м'язи ніг і сідниць. А ще це була нагода подумати й побути на самоті, що мені подобалося. Шлях додому зі школи пролягав через Плейн-стріт до Гофф-авеню, а далі через вулицю Вербову до Соснової. А Соснова перетиналася з Платановою на верхівці пагорба, який вів до того клятого мосту. На розі Соснової та Платанової стояв Психодім, як охрестив його Берті, коли нам було років десять-одинадцять.

То був будинок Боудітчів, про що повідомляло прізвище на поштової скриньці, зблякле, але досі видиме, якщо напружити зір. Однак Берті мав рацію. Ми всі бачили те кіно (разом з іншими обов'язковими для перегляду одинадцятирічними фільмів на зразок «Екзорциста» й «Дещо»), і будинок справді в чомусь нагадував той, у якому жив Норман Бейтс із мумією матері. Він не був схожий на жоден охайний маленький дуплекс чи ранчер на Платановій та на решті вулиць нашого району. Психодім був недоладний, з похилим дахом, у вікторіанському стилі. Колись, мабуть, був білий, але тепер зблякнув до відтінку, який я називаю «здичавілий сарайний кіт». Уздовж усієї ділянки тягнувся старезний парканчик зі штахетника, подекуди похилений уперед, подекуди — назад. Порепаний асфальт доріжки перепиняла іржава хвіртка заввишки до пояса. Все навколо загарбали бур'яни. Ґанок, здавалося, поволі відділявся від будинку. Усі вікна наглухо зашторені, хоча, як правильно зауважив Енді Чен, це було безглуздо, бо шибки в них все одно були занадто брудні, аби щось роздивитися. У високій траві губилася табличка «СТОРОННІМ ВХІД ЗАБОРОНЕНО». А хвіртку прикрашала ще більша: «ОБЕРЕЖНО, ЗЛИЙ ПЕС».

Енді знав історію про того пса, німецьку вівчарку, яку звали Радар, як того хлопця в серіалі «Військово-польовий шпиталь». Ми всі чули його гавкіт (не знаючи, що цей Радар насправді не він, а вона) і час від часу помічали краєм ока, але Енді єдиний бачив цього собаку зблизька. Він розказував: одного дня їхав на велику й зупинився, бо поштова скринька містера Боудітча була відчинена і така забита різною рекламою, що деякі папірці повипадали на тротуар і їх розносило вітром.

— Я позбирав сміття й запхав назад, до іншої фігні, — розказував Енді. — Здуріти можна, я ж хотів як краще. А тоді почув гарчання і гавкіт, типу «ЯББА-ЯББА-РОВ-РОВ», підняв очі, а там той довбаний монстропес. Сто двадцять фунтів, не менше⁴. Ікла вишкірені, слина бризкає на всі боки, а очі, бляха, червоні.

— Звісно, — кивнув Берті. — Монстропес. Як Куджо в тому фільмі. Айййякже.

— Та правда, — сказав Енді. — Богом клянуся. Якби той старий не прикрикнув на нього, він пробив би хвіртку. Таку старезну, що їй потрібен був медикюр.

— «Медикер»⁵, — виправив я.

— Та пофіг, короче. Але старий вийшов на ганок, заволав: «Радар, лежати!» — і собака миттю гупнувся на пузо. Але на мене дивитися не перестав і гарчати теж. А тоді старий такий: «Хлопче, ти що тут забув? Мою пошту цупиш?» А я такий: «Ні, сер, її розносило вітром, а я позбирав. У вас поштова скринька вся забита, сер». А він тоді такий: «Моя скринька — моє діло, а ти марш звідси». І я поїхав. — Енді похитав головою. — Та псина розірвала б мені горло, точно знаю.

Я був певен, що Енді перебільшує, — водилася за ним така звичка. Але того ж вечора спитав у тата про містера Боудітча. Тато про нього не надто багато знав — тільки те, що той усе життя холостякує в тій халупі, довше, ніж тато живе на Платановій, а це двадцять п'ять років.

— Він не лише на твого друга Енді кричав, — сказав тато. — Боудітч відомий паскудним характером і своєю німецькою вівчаркою, в якої характер не менш паскудний. Якби він помер, міська влада залюбки знесла б те руйновище, але поки що він тримається. Я з ним розмовляю, коли бачуся, нечасто, і він розмовляє досить ввічливо, але

я дорослий. У деяких старших людей алергія на дітей. Я б тобі, Чарлі, радив триматися від нього якнайдалі.

Що було неважко до того дня в квітні 2013 року. Про який я вам зараз розповім.

Дорогою додому з бейсбольного тренування я зупинився на розі Соснової та Платанової, щоб відліпити ліву руку від керма велосипеда і потрусити нею. Вона все ще була червона й боліла після денних вправ у спортзалі (коли на полі грязюка, особливо не пограєш). Тренер Гаркнесс, який вів не лише баскетбол, а й бейсбол, поставив мене на першу, коли хлопці, що пробувалися на пітчерів, відпрацьовували пікоф-паси. Деякі кидали дуже сильно. Я не скажу, що тренер мені мстився за відмову грати в баскетбол, у якому «Їжаки» минулого сезону виграли 5 з 20 матчів, але й не скажу, що не мстився.

Згорблений, незугарний старий «вікторіанець» містера Боудітча був праворуч і з такого ракурсу ще більше нагадував Психодім. Я вже брався рукою за лівий бік керма велосипеда, готуючись їхати далі, коли раптом завив пес. Виття долинало з-поза будинку. Я згадав собаку-монстра, якого описував Енді: величезні зуби й червоні очі, паща, з якої скрапує слина. Але то не було «ЯББА-ЯББА-РОВ-РОВ» лютої тварюки, готової до нападу. У тому витті був смуток і переляк. А може, навіть розпач. Потім я думав про це, сумніваючись, чи не здалось, але вирішив, що не здалось. Бо виття пролунало знову. А потім утретє, але тихо та якомсь кволо, наче тварина думала: «Який сенс?»

А потім, значно тихіше, ніж те останнє кволе виття:

— Допоможіть.

Якби не виття, я б уже спустився пагорбом до свого дому, випив склянку молока, ум'яв пів коробки шоколадного печива «Мілано» від «Пепперідж Фарм» і був би задоволений як слон. Але для містера Боудітча це було б погано. День хилився до вечора, тіні довшали, і то був страшенно холодний квітень. Містер Боудітч міг усю ніч там пролежати.

Заслугу його порятунку приписали мені (ще одна золота зірка для вступу в коледж, якби я захотів відкинути скромність і долучити газетну статтю, яку опублікували за тиждень по тому), але насправді то був не я.

Його врятувала Радар отим розпачливим виттям.

¹ Американський актор, комік, сценарист і режисер, найбільш відомий роллю в «Поліцейській академії». (Тут і далі прим. перекл.)

² Turner Classic Movies — телеканал, орієнтований на показ кінокласики.

³ SAT — стандартизований тест, за результатами якого приймають у вищі навчальні заклади США.

⁴ Приблизно 54 кг.

[5](#) *Medicare* — програма державного медичного страхування в США.

Розділ другий. Містер Боудітч. Радар. Ніч у Психодомі

1

Я покрутив педалі за рік, до хвіртки на Платановій, і прихилив велик до перехнябленого штахетника. Хвіртка — низенька, заледве мені до пояса — не відчинялася. Зазирнувши згори, я побачив великий засув, такий самий іржавий, як і хвіртка, яку він перекривав. Я посмикав, але засув міцно застряг. Собака знову завив. Я скинув з себе наплічник, повний підручників, і скористався ним як сходинкою. Переліз через хвіртку, забившись коліном об знак «ОБЕРЕЖНО, ЗЛИЙ ПЕС» і впавши на друге коліно з того боку, бо кросівка зачепилася за хвіртку вгорі. Я не знав, чи вдасться мені перемахнути через неї, назад на хідник, якщо пес вирішить кинутися на мене так само, як на Енді. Пригадався старий заялений вислів про те, що від страху виростають крила, але я сподівався, що не доведеться з'ясовувати, правда це чи ні. Я грав в американський футбол і бейсбол. А стрибки у висоту — то справа легкоатлетів.

Я оббіг будинок, висока трава шерхала об штани. Здається, сараю я тоді не помітив, бо шукав очима собаку. Той сидів на задньому ганку. Енді Чен казав, що важив той пес не менш як сто двадцять фунтів, і, може, коли ми були малі, а старша школа ще була в далекому майбутньому, стільки він і важив. Але той собака, на якого я дивився тепер, не міг важити більше шістдесяти-сімдесяти. Він був худючий, обшарпаний, з обдертим хвостом і практично сивою мордою. Побачивши мене, собака рушив донизу хиткими сходами і ледь не впав, обходячи чоловіка, який на них розтягнувся. Він кинувся на мене, але то був не повноцінний напад, а кульгавий артритний біг.

— Радар, лежати, — сказав я. Не надто сподіваючись, що він мені підкориться, але пес ліг на живіт у бур'янах і заскімлив. Але я все одно обминув його широким гаком дорогою до ганку.

Містер Боудітч лежав на лівому боці. Під штанами кольору хакі над правим коліном випинався якийсь вузол. Не треба бути лікарем, щоб зрозуміти: нога зламана, а судячи з тієї опуклості, перелом мав бути тяжким. Я не міг визначити, скільки років містерові Боудітчу, але він був досить-таки старий. Волосся майже повністю посивіло, хоча в молодості він, певно, був як морквина, бо в шевелюрі досі прозирали руді пасма. Вони надавали волоссю іржавого вигляду. Зморшки на

щоках і довкола рота були глибокі, як жолоби. Попри холоднечу, на лобі в нього виступили краплини поту.

— Потрібна допомога, — сказав він. — Упав з проклятущої драбини.

Він спробував показати пальцем. Від цього трохи посунувся на сходах і застогнав.

— Ви дзвонили в дев'ять-один-один? — спитав я.

Він глянув на мене як на дурного.

— Телефон у будинку, хлопче. А я тут, надворі.

До мене тільки згодом дійшло. Містер Боудітч не мав мобільного. Не розумів, навіщо вони, майже не знав, що воно таке.

Знову спробувавши ворухнутися, він вишкірив зуби:

— Боже, як боляче.

— То краще не рухайтесь, — порадив я.

Я набрав 911 і сказав, що потрібна швидка на ріг Соснової та Платанової, бо містер Боудітч упав і зламав ногу. Я пояснив, що схоже на тяжкий перелом. Мені видно, як кістка напинає холощу штанів, і коліно, здається, набрякло. Диспетчер попросив назвати номер будинку, тому я спитав у містера Боудітча.

Він знову зиркнув на мене своїм поглядом «ти від природи дурний» і відповів:

— Номер один.

Я переказав це жіночці, а вона пообіцяла негайно відправити швидку. Попросила мене залишатися біля нього й накрити чимось теплим.

— Він і так пітніє, — сказав я.

— Якщо перелом такий тяжкий, як ти кажеш, то це, напевно, від шоку.

— Ем, добре.

Радар прищутильгав назад — вуха прищуплені, гарчить.

— Тихо, мала, — сказав Боудітч. — Лягай.

Радар — вона, а не він, як виявилось, — лягла біля підніжжя сходів з виразом полегшення. Вона важко, уривчасто дихала.

Я зняв бейсбольну куртку й хотів був накрити нею містера Боудітча.

— Ти що це надумав?

— Сказали вас накрити чимось теплим.

— Мені тепло.

Але я бачив, що це неправда, бо він починав тремтіти. Він опустил підборіддя, щоб подивитися на мою куртку.

— Старшокласник?

— Так, сер.

— Червоне з золотом. Як у Гіллв'ю.

— Так.

— Спортом займаєшся?

— Американський футбол і бейсбол.

— «Їжаки». Яка... — Він спробував поворухнутися і скрикнув.

Радар нашорошила вуха й стривожено подивилася на нього. — Яка ж то дурнувата назва.

Не погодитися я не міг.

— Містере Боудітч, ви краще не рухайтеся.

— Ці сходи мені вже скрізь врізаються. Треба було лежати на землі, але я подумав, що заповзу на ганок. Тоді всередину. Я мусив спробувати. Тут скоро буде срака як холодно.

Я подумав, що тут уже срака як холодно.

— Добре, що ти прийшов. Мабуть, почув, як старенька виє.

— Спочатку її, а потім і вас, як ви гукали.

Я подивився на ганок. Мені було видно двері, але навряд чи він зміг би доповзти до клямки, не стаючи на здорове коліно. Сумніваюся, що йому це вдалося б.

Містер Боудітч простежив за моїм поглядом.

— Собачі дверцята, — пояснив він. — Подумав, може, проповзу в них. — Він скривився. — У тебе часом знеболювального нема? Аспірину або чогось сильнішого? Ти ж спортом займаєшся.

Я похитав головою. Вдалині, дуже далеко, підвивала сирена.

— А у вас? Може, є?

Повагавшись, він кивнув:

— Усередині. Йди через коридор. Біля кухні буде маленький туалет. Там, у шафці з ліками, здається, завалюлася пляшечка емпірину. А більше нічого не чіпай.

— Не буду.

Я розумів, що він старий і йому боляче, але це припущення мене все одно роздратувало.

Він ухопив мене рукою за сорочку.

— І не здумай нишпорити.

Я вивільнився.

— Я ж сказав, не буду. — І рушив нагору сходами.

— Радар! — вигукнув містер Боудітч. — Радар! Іди з ним!

Радар покульгала нагору сходами й чекала, коли я відчиню, замість пролізти в отвір внизу, затулений відкидним клапаном. Вона потяглася за мною коридором, тьмяним і доволі дивовижним. Уздовж однієї стіни були складені стоси старих журналів, перев'язані солом'яними джгутами. Деякі назви я знав, типу «Лайф» і «Ньюсвік», але були й інші — «Коллієрс», «Діг» та «Олл Мен», — про які я ніколи не чув. Друга стіна була забита книжками, переважно старими й з тим запахом, який мають старі книжки. Мабуть, не всім він до душі, але мені подобається. Він затхлий, але то добра затхлість.

На кухні було повно старих приладів, плита — «Хотпойнт», раковина — керамічна з патьоками іржі від нашої жорсткої води, крани з тими старими ручками-шпицями, на підлозі лінолеум, такий вичовганий, що я не міг роздивитися візерунок. Але навкруги панувала ідеальна чистота. У сушарці стояла одна тарілка, одна чашка і лежав один комплект столового срібла — ніж, виделка, ложка. Це навіяло на мене смуток. На підлозі стояла чиста миска з написом «РАДАР», і від цього теж стало сумно.

Я пішов у туалет, не більший за комірчину. Там були тільки унітаз із піднятою кришкою та патьоками іржі й раковина, над якою висіла дзеркальна шафа. Я відчинив дверцята й побачив заповнені патентовані ліки, які виглядали так, наче припливли на Ноевому ковчегу. На одному флаконі, що стояв на середній полиці, було написано «Емпірин». Узявши його, я побачив позаду маленьку гранулу-кульку. Подумав, що то ББ⁶.

Радар чекала на кухні, бо в туалеті для нас обох місця не було. Я взяв з сушарки для посуду чашку й наповнив її водою з крана, а потім пішов назад коридором Старого Читва. Радар тупцяла назирці. Надворі вже гучніше й ближче завивала сирена. Містер Боудітч лежав, поклавши голову на передпліччя.

— З вами все в порядку? — спитав я.

Він підняв голову, щоб я побачив його спітніле обличчя й вимучені очі з темними колами.

— А схоже, що зі мною все в порядку?

— Не дуже, але я не знаю, чи варто вам приймати ці пігулки. На флаконі написано, що вони прострочені з серпня дві тисячі четвертого року.

— Дай мені три.

— Боже, містере Боудітч, може, вам усе-таки зачекати на швидку, вам зроблять...

— Просто дай мені їх. Те, що не вбиває, робить мене сильнішим. Та ти, мабуть, і не знаєш, хто це сказав? Сьогодні учнів нічого не вчать.

— Ніцше, — відповів я. — «Сутінки ідолів». Я в цій чверті слухаю всесвітню історію.

— От молодець. — Він узявся копирсатися в кишені штанів, хоча це викликало стогін, але він не зупинився, доки не вийняв важку зв'язку ключів. — Замкни двері, хлопче. Срібний ключ із квадратною ручкою. Парадні вже замкнені. Тоді віддаси мені.

Я зняв зі зв'язки срібний ключ і повернув зв'язку. Він поклав її в кишеню, знову застогнавши. Сирена вже була близько. Я сподівався, що їм більше пощастить з іржавим засувом, ніж мені. Інакше їм доведеться вибити хвіртку, зірвавши її з завіс. Я почав підійматися сходами, а потім глянув на собаку. Її голова лежала на землі, між лапами. Радар не зводила очей з містера Боудітча.

— А що буде з Радар?

Він знову зиркнув на мене промовисто — «ти від природи дурний».

— Вона може заходити через собачі дверцята й виходити, коли треба зробити свою справу.

«А ще ними може скористатися дитина чи дрібний дорослий, які захочуть пороздивлятися й щось поцупити», — подумав я.

— Так, але хто її годуватиме?

Мабуть, мені не треба вам розповідати, що перше моє враження від містера Боудітча не було добрим. Я думав, що він дратівливий буркотун, і не дивно, що живе сам-один: дружина просто вбила б його чи покинула. Та коли він подивився на пристаркувату німецьку вівчарку, я побачив щось інше: любов і розгубленість. Знаєте цю приказку — «бути в розпачі»? На обличчі містера Боудітча був написаний розпач. Йому, напевно, було страшенно боляче, але тієї миті всім, про що він міг думати, чим переймався, була його собака.

— Чорт. Чорт, чорт, *чорт*. Я не можу її залишити. Доведеться брати її в клятву лікарню.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ